

A szerelmi téboly nem ismer határokat

The madness of love knows no bounds

Czine Ágnes

Prof. Dr., tanszékvezető egyetemi tanár, alkotmánybíró
Károli Gáspár Református Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
czine.agnes@kre.hu

Absztrakt

Cél: Az írás feltárja a hatályos magyar jogrendszer egyes hiányosságait az erotomániás zaklatókkal szembeni fellépés során, és javaslatokat fogalmaz meg.

Módszertan: A szerző interdiszciplináris megközelítést alkalmaz, amely ötvözi a büntetőjog, a polgári jog, az alkotmányjog és a pszichiátria elméleti hátterét. A kutatás nemzetközi és hazai szakirodalomra, jogszabályi elemzésekre, alkotmánybíróági határozatokra, valamint egy részletesen bemutatott magyar bírósági eset és egy híres külföldi példa esettanulmányára épül.

Megállapítások: Az erotomániás zaklatók kognitív téveszméjük miatt gyakran nem büntethetők, büntetőjogi kényszergyógykezelésük viszont jogilag kizárt, mivel a zaklatás alapesete nem minősül személy elleni erőszakos bűncselekménynek. A hozzátartozók közötti erőszak miatti távoltartás nem alkalmazható, mert az áldozat és az elkövető között nincs valós párkapcsolati viszony. A polgári jogi eltiltás kényszerítő ereje pedig csekély.

Érték: A cikk elméleti és gyakorlati értéke abban rejlik, hogy rávilágít a tragédiák megelőzése szempontjából kritikus joghézagra. Konkrét, előremutató jogalkotási és jogalkalmazási javaslatokat fogalmaz meg.

Kulcsszavak: erotománia, kóros elmeállapot, távoltartás, intézeti gyógykezelés

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2026. 06. 15. Átdolgozás: 2026. 07. 20. Elfogadás: 2026. 08. 26.

Abstract

Aim: This paper examines certain shortcomings in the current Hungarian legal system regarding action against erotomaniac stalkers and offers recommendations.

Methodology: The author employs an interdisciplinary approach that combines the theoretical foundations of criminal law, civil law, constitutional law, and psychiatry. The research is based on international and domestic literature, legislative analyses, constitutional court decisions, as well as a detailed case study of a Hungarian court case and a well-known foreign example.

Findings: Due to their cognitive delusions, erotomaniac stalkers are often not criminally liable; however, their compulsory medical treatment under criminal law is legally precluded, as the basic form of stalking does not constitute a violent crime against a person. A restraining order based on domestic violence cannot be applied because there is no actual romantic relationship between the victim and the perpetrator. Furthermore, the coercive power of a civil restraining order is limited.

Value: The theoretical and practical value of this article lies in its highlighting of a critical legal loophole in terms of preventing such tragedies. It formulates concrete, forward-looking proposals for legislation and law enforcement.

Keywords: erotomania, pathological mental state, restraining order, institutional treatment.

Bevezetés

Jelen tanulmány témája a szerelmi téboly, amely a zaklatás egyik formáját, a szexuális jellegű „háborgatást” eredményezi, de nem tartozik a személy elleni közvetlen erőszakot megvalósító cselekmények közé. Miért foglalkozom mégis az erőszakos bűncselekmények új formáinak tárgyalásakor ezzel a kérdéssel?

Előre bocsátom, hogy a zaklatás sokféle formát ölthet és az áldozatok köre is rendkívül széles és változatos lehet. Például a kapcsolati erőszak esetében korra, nemre, származásra, társadalmi rangra tekintet nélkül bárki lehet áldozat a családjában. A globális és helyi kriminálstatisztikák azonban egyértelműsítik, hogy nagyobb százalékban áldozatok a nők és a gyermekek, míg a bántalmazók elsősorban férfiak (*Domokos, 2024*).

A *Magyar Nyelv Értelmező Szótára* a zaklatás lényegét leírva úgy fogalmaz, hogy zaklatást követ el az a személy, aki szükség vagy elegendő ok nélkül, kellemetlen és tolakodó módon, szüntelenül zavarja mások nyugalmát vagy munkáját. A szótár a szócikkekben a zaklatásra számos más szinonimát is használ, például követés, nyomásgyakorlás, háborgatás (*URL1*).

A zaklatás fajtáinak csoportosítása attól függ, hogy a jelenségből melyik elemet hangsúlyozzuk. Lehet például az elkövetés módja és eszköze szerint tipizálni, mint fizikai, verbális, kapcsolati zaklatás, ez utóbbi lényegében kirekesztésben vagy bántó pletykák terjesztésében nyilvánul meg (URL2). Tipizálhatunk az elkövetés színtere alapján például így, hogy munkahelyi, iskolai, online zaklatás (URL3), vagy motiváció és tartalom szerint, mint például a szexuális zaklatás (URL4).

A szexuális zaklatást elkövető, szerelmi tébolyban szenvedő terheltek büntetése azonban elmeállapotuk miatt további kérdéseket vet fel. Az egyébként normálisnak tűnő emberek szerelmük tárgyával kapcsolatban elvesztik józan ítézőképességüket, és adott esetben a kóros elmeállapot következtében nem szabható ki rájuk büntetés. Ugyanakkor nem vonhatók kényszergyógykezelés alá sem, mert cselekményük alapesetben nem tekinthető erőszakosnak.

A zaklatás tényállása első látásra valóban a közvetlen veszélyt nem jelentő, háborgató jellegű cselekményekkel szemben jelent védelmet, de „előnye”, hogy korai beavatkozást tesz lehetővé a hatóságok részére, mielőtt a helyzet „elfajulna”. Számos esetben ugyanis az indulattól és a helyzettől függően, a szerelmi téboly súlyos bűncselekményt is eredményezhet (Vadász, 2021).

A modern kriminalisztika és pszichiátria egyik leghíresebb dokumentált erotomániás esete John Hinckley Jr. története, aki 1981-ben merényletet kísérelt meg Ronald Reagan amerikai elnök ellen. Hinckley-nek meggyőződése volt, hogy ha végrehajt egy ilyen horderejű tettet, azzal kivívja a nála jóval magasabb státuszú színésznő, Jodie Foster szerelmét és elismerését. Hinckley-t a bíróság beszámíthatatlannak nyilvánította, és évtizedekig pszichiátriai intézetben kezelték erotomániával kombinált skizofréniával (URL5).

Ebből az esetből látszik, hogy a zaklatás olyan feszült helyzetet eredményez, amelyben nagyon könnyen elkövethetnek élet elleni cselekményeket.

Pszichológiai jellemzők

A szerelem kétségkívül jelentős hormonális változásokat is létrehozhat az emberi szervezetben. A kérdés azonban az, hogyan jut el valaki odáig, hogy szenvedélye átcsúszik a kriminalitás szférájába? Erre a választ elsőként a pszichiátria tudományában kereshetjük.

Az erotomania, más néven De Clérambault-szindróma, egy viszonylag ritka, paranoid színezetű pszichiátriai kórkép, amelynek lényege, hogy a beteg azzal a rendíthetetlen téveszmével él, hogy egy másik személy – leggyakrabban egy nála jóval magasabb szociális, gazdasági vagy politikai státuszú ember, például

híresség, politikus, orvos vagy felettes – reménytelenül és mélyen szerelmes belé. Az Amerikai Pszichiátriai Társaság által kiadott kézikönyvben az erotómánia a téveszmés zavarok önálló altípusaként szerepel (URL6). Fontos elkülöníteni a köznyelvi értelemben vett hiperszexualitástól vagy nimfomániától; az erotómánia alapvetően nem a fokozott nemi vágyról, hanem egy merev, korrigálhatatlan kognitív téveszméről szól (Sampogna et al., 2020).

A betegség klasszikus formájában a célszemély, a „szeretett” objektum és a páciens között sokszor alig vagy egyáltalán nincs közvetlen kapcsolat. A beteg a valóság apró, jelentéktelen mozzanatait – egy televíziós műsorvezető kacscintását, egy híresség közösségi médiás posztját, egy idegen ruházatának színét – úgy értelmezi, mint titkos, kódolt szerelmi üzeneteket, amelyeket kifejezetten neki címeztek. Ha a célszemély nyilatkozatban vagy személyesen visszautasítja közeledését, a beteg ezt csupán egy külső kényszernek, a társadalmi elvárások miatti rejtőzködésnek vagy a szerelem próbatételének tekinti (Oliviera et al., 2016).

De nemcsak külföldön vannak ilyen esetek, hanem nálunk is. Egyik ügyben a szakértő szerint azért volt a terhelt cselekménye elkövetésekor beszámíthatatlan, mert szerelmi tébolyban szenvedett.

A tényállás szerint a nő vádlott és a férfi sértett ugyanazon a munkahelyen dolgoztak. A nő férfi a vádlott főnöke volt. A férjezett nő egyébként intelligensnek tekinthető, főiskolai diplomával rendelkezett. Miután munkaviszonya megszűnt, naponta két telefonszámról hívta az áldozatot. A telefonhívások célja az volt, hogy kifejezze a sértett iránti mély szerelmét. Nemcsak telefonált az áldozatnak, hanem egy éven keresztül mintegy 40 multimédiás, illetve 3300 szöveges üzenetet (sms-t) küldött, valamint több mint 15 500 hívást indított a férfi telefonjára. A hívások, a multimédiás üzenetek és a több ezer szöveges üzenet célja az volt, hogy egyértelművé tegye iránta érzett szerelmét, és egyúttal arra kérje, hogy lépjen vele szerelmi kapcsolatba.

A vádlott nemcsak ezekkel a módszerekkel fejezte ki szerelmi vágyait, hanem több alkalommal személyesen is felkereste a sértettet a munkahelyén és otthonában. A férfi azonban teljesen elzárkózott a kapcsolatfelvétel elől, nem fogadta a vádlott telefonhívásait, és nem válaszolt a multimédiás, illetve hangüzeneteire sem. Teljesen elutasította közeledését, a kapcsolatfelvételi kísérleteket pedig egyre terhesebbnek találta. A sértett sokáig tűrte a háborgatást, de egy év elteltével végül feljelentést tett a vádlott ellen a Büntető Törvénykönyv 222. § (1) bekezdését sértő zaklatás büntette miatt, és ügyvéd segítségével magánvádát terjesztett elő. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a bíróság elfogadta a törvényszéki szakértők véleményét, és megállapította, hogy a vádlott több éve olyan kóros elmeállapotban szenvedett, amelyet szerelmi tébolynak neveznek.

A bíróság megállapította, hogy a vádlott a Büntető Törvénykönyv 222. § (1) bekezdésbe ütköző zaklatás büntettét követte el, azonban a Btk. 15. § b) pontja értelmében a kóros elmeállapota kizárta a büntethetőségét, ezért felmentette a vele szemben emelt vád alól. A vádlott kényszergyógykezelése ugyanakkor mégsem jöhetett szóba, mivel a törvény ezt csak személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó bűncselekmény elkövetője esetében engedélyezi egy évnél hosszabb szabadságvesztés-büntetés esetén, ha kóros elmeállapota miatt nem büntethető és tartani lehet attól, hogy hasonló bűncselekményt fog elkövetni [Btk. 78. § (1) bekezdés] (Czine, 2018).

A szerelmi tébolyban szenvedők helyzetét tovább bonyolítja az a pszichológiai körülmény, hogy az elkövetők a mindennapi életben nem keltenek feltűnést, nem tűnnek kóros elmeállapotúnak. A betegség legfőbb klinikai jellegzetessége éppen az, hogy a téveszme rendkívül izolált, így a személyiség többi része, a logikus gondolkodás, a munkahelyi és a mindennapi szociális funkciók teljesen épek, és az erotómánia észrevétlen marad a környezet számára. Az elkövető mindaddig átlagos polgárként éli az életét, amíg a viselkedése közvetlenül nem kapcsolódik a téveszméje tárgyához, a kiszemelt személyhez.

Az erotómánia a paranoid téveszmés zavarok közé tartozik. Ez a téboly „kapcsolódott”, vagyis nem borítja fel a teljes gondolkodást. Az érintett képes felöltségteljes munkát végezni, hivatalos ügyeket intézni, vagy baráti beszélgetéseket folytatni anélkül, hogy bárki észrevenné a betegségét. Környezete legfeljebb kissé magának valónak vagy különcnek tarthatja.

A normális viselkedés azonban azonnal megtörik, amint a beteg a vágyott személlyel próbál kapcsolatba lépni levelek, ajándékok, zaklatás, követés útján. Ha elutasításba ütközik, azt gyakran a „szerelem próbájaként” vagy rejtett jelzésként értelmezi. Ha a téveszme átfordul – például úgy érzi, a másik fél megcsalta vagy elárulta őt –, az elkövető hirtelen agresszívvá, veszélyessé válhat, és ekkor követi el a bűncselekményt (URL7).

Ha a sértett nem tesz feljelentést, akkor hosszabb ideig rejtve maradhat az ilyen téveszmés elmeállapota, amely végül, adott esetben, például akadályozás esetén, robbanásszerűen erőszakos bűncselekménybe torkollik.

A védelem köre

Fölmerül a kérdés, hogy milyen eszközökkel biztosítsuk a társadalom védelmét az ilyen elkövetőkkel szemben?

Az erotómánia, amíg nem okoz közvetlen élet vagy testi épség elleni támadást, addig „csak” a magánszférát sérti. A magyar jogrendszer ilyenkor alkotmányos

szempontból a magánélethez való jog védelmét tartja szem előtt, amely védelem szankciós oldalát alapvetően a Büntető Törvénykönyv (Btk.) és a Polgári Törvénykönyv (Ptk.) határozza meg, de a zaklató magatartásokkal szembeni fellépés tekintetében az egyenlő bánásmódról szóló törvény is szerepet kap.

A büntetőjogi tényállás védett jogi tárgya tehát elsősorban a magánszférához való jog, amelyet a zaklatás megsért. A magánszférához való jog keretének és tartalmának meghatározása az Alkotmány, az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a következők szerint ragadható meg.

A korábbi Alkotmány nem tartalmazta *expressis verbis* a „magánszférához való jogot”. Emiatt az Alkotmánybíróság ezt a jogosultságot az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] mint általános személyiségi jogból vezette le. A testület kimondta, hogy az emberi méltósághoz való jog olyan „anyajog”, amely magában foglalja a személyiség szabad kibontakozásához, az önrendelkezés szabadságához, valamint a magánszférához való jogot is [8/1990. (IV. 23.) AB határozat]. A kétezres évek közepére az AB pontosította a magánszféra lényegi fogalmi magját, amely a későbbi döntések zsinórmértékévé vált. A védelem legfőbb eleme az, hogy a jogosult akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetve oda be se tekinthessenek. Ez biztosítja az egyén külső beavatkozástól mentes autonómiáját [36/2005. (X. 5.) AB határozat].

Az Alaptörvény 2012-es hatálybalépése strukturális változást hozott: a magánszféra védelme bekerült az alaptörvényi katalógusba, mint önálló, nevesített alapjog [VI. cikk (1) bekezdés]. Az AB-nak újra meg kellett határoznia e jog terjedelmét és kapcsolatát az emberi méltósággal (II. cikk). Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése a korábbi szabályozásnál átfogóbban védi a magánszférát. A védelem már nem szűkül le a belső vagy intimsférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), a térbeli sférára (otthon) és az egyén életéről alkotott képre is (jó hírnév) [32/2013. (XI. 22.) AB határozat]. Az Alaptörvény II. cikke (emberi méltóság) megalapozza a magánszféra alakításának egy olyan érinthetetlen magját (belső magvát), amely teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól. Ezen túlmenően azonban a tágabb magánszféra (VI. cikk) szükség esetén, az alaptörvényi teszteknek megfelelően korlátozható [17/2014. (V. 30.) AB határozat].

A magánszférához való jogot nemcsak az alkotmányjog rögzíti, hanem a büntetőjog, a polgári jog és a közigazgatási jog bátyázza körül. Nem térek ki minden szabályozási részletre, mert az szétfeszítené jelen értekezés kereteit. Témank szempontjából a szerelmi tébolyból eredő zaklatás áll a központban, és az annak elhárítására alkalmas jogi eszközök.

A távoltartás kérdése

A zaklatás, az erotómánia a magánszférába történő benyomulást eredményezi és annak háborítatlanságát sérti meg. Ilyenkor az ember természetes reakciója, hogy eltávolodik, elszigeteli magát a sérelem okozójától. Ehhez a jog többféle eszközt biztosít. Egyik ilyen a távoltartás jogintézménye.

A hatályos magyar szabályozás alapján a távoltartásnak három alapvető típusát különböztethetjük meg: a rendőrség által elrendelt ideiglenes megelőző távoltartást, a bíróság által elrendelt megelőző távoltartást, valamint az elítélttel szembeni megelőző távoltartást.

Nem mindegyik eszköz alkalmazható az erotómánia okozta zaklatás elkövetőjének a távoltartására. A hozzátartozók közötti erőszak miatti távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (Hktv.) a szerelmi tébolyban szenvedő zaklató esetében a legritkább esetben alkalmazható, mivel a törvény személyi hatálya rendkívül szigorú feltételekhez kötött. A Hktv. 1. § (1) bekezdése értelmében a törvény hatálya kizárólag a bántalmazó és a bántalmazott között fennálló, meghatározott hozzátartozói viszonyokra terjed ki. Bár a Hktv. 1. § (2) bekezdése kiterjeszti a kört a volt házastársra, a volt élettársra és a közös gyermek szülőjére is, a szerelmi téboly lényegéből adódóan a zaklató és áldozata között általában nem állt fenn valós szerelmi vagy hozzátartozói kapcsolat. Mivel a téveszme egyoldalú, és a bántalmazott gyakran egy számára teljesen idegen vagy felületes kapcsolatban álló személy (például kezelőorvos, tanár, közéleti szereplő), így a Hktv. szerinti hozzátartozói státusz hiányzik.

Következésképpen a Hktv. által szabályozott ideiglenes megelőző távoltartás (Hktv. 7–8. §) és a bírósági megelőző távoltartás (Hktv. 13. §) a szerelmi tébolyból fakadó zaklatás esetén – családi/élettársi kötelék hiányában – jogilag lényegében kizárt (Tóth, 2004).

Amennyiben a Hktv. nem alkalmazható, a védelem a büntetőeljárás keretei közé terelődik át, ahol a Btk. 222. §-a rendeli büntetni a zaklatást. A szerelmi tébolyban szenvedő személy magatartása kimeríti a Btk. 222. § (1) bekezdésében foglalt zaklatás alapesetét (rendszeres vagy tartós keresés, kapcsolatfelvétel a sértett akarata ellenére), illetve a (2) bekezdést is (félelemkeltés, mindennapi életvitel tartós megnehezítése). Ha a zaklatás miatt büntetőeljárás indul, és az elkövető beszámítási képessége nem teljesen kizárt, a büntetőeljárásról szóló törvény (Be.) személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedései alkalmazhatók. A Be. 280. § (1) bekezdése szabályozza a büntetőeljárás távoltartást. A bíróság elrendelheti a távoltartást, ha a terhelt megalapozottan gyanúsítható a bűncselekmény elkövetésével, és a Be. 276. § (2) bekezdése szerinti különös okok (különösen a bűnisméltés veszélye vagy a sértett zaklatása/befolyásolása) fennállnak.

Amennyiben a bíróság előírja, hogy a zaklató terhelt meghatározott személytől, annak lakó- és munkahelyétől, vagy az általa látogatott egyéb helyektől tartsa magát távol, és tartózkodjon a vele való közvetlen vagy közvetett érintkezéstől, akkor a Be. 283. § (1) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy a bíróság a távoltartás szabályainak megtartását a terhelt mozgását nyomon követő elektronikus technikai eszközzel (GPS-alapú lábbilincs) ellenőrizze.

Korlátozott beszámítási képesség megállapítása esetén megjegyzendő, hogy a Btk. 17. § (2) bekezdése alapján a büntetés korlátlanul enyhíthető, de az elkövető büntethető marad, így vele szemben büntetőjogi szankciók és kényszerintézkedések alkalmazhatók.

A szerelmi tébolyos zaklatók helyzete azonban bonyolultabb. Ha a büntetőjogi út a kóros elmeállapot miatti büntethetőséget kizáró ok okán elakad, vagy a sértett nem kíván azonnal büntetőfeljelentést tenni, a Ptk. személyiségi jogi szabályai nyújthatnak némi alternatívát.

A zaklató magatartás sérti a magánélethez és a magánlakás sérthetlenségéhez való jogot [Ptk. 2:43. § b) pont]. A Ptk. 2:51. § (1) bekezdése alapján a sértett bírósághoz fordulhat, és követelheti:

- a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását,
- a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől [Ptk. 2:51. § (1) bekezdés b) pont].

Bár a polgári jogi eltiltás tartalmilag megfelel a távoltartásnak (megtiltja a megközelítést és a kapcsolatfelvételt), végrehajthatósága és kényszerítő ereje jóval csekélyebb, mint a büntetőeljárás távoltartásé. Ha a zaklató a polgári bíróság ítéletét megszegi, ellene végrehajtási eljárás keretében pénzbírság szabható ki, a konkrét esetben azonban ennek nincs jelentősége.

Ha a szerelmi téboly mint pszichiátriai betegség a szakértői vélemények alapján a Btk. 17. § (1) bekezdése szerint nem büntethető, mert az elkövető elmebeli állapotára tekintettel nem képes cselekménye következményeit felismerni, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, ebben az esetben a Btk. 78. § (1) bekezdése alapján a már említett kényszergyógykezelést kellene vele szemben elrendelni, ha a személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetőjének mentális állapota miatt tartani kell attól, hogy újabb hasonló cselekményt követ el. Fontos hangsúlyozni, hogy a zaklatás alapesete [Btk. 222. § (1) bekezdés] nem minősül személy elleni erőszakos bűncselekménynek, így kapcsolódó erőszakos bűncselekmény hiányában a kényszergyógykezelés elrendelése a hatályos törvényi rendelkezés szerint kizárt.

A kötelező intézeti gyógykezelés

Ekkor még mindig igénybe lehet venni esetleg az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) által biztosított lehetőségeket. A kötelező intézeti gyógykezelés egy szabadságkorlátozó intézkedés, amely elrendelésének éppen szigorú szabályai vannak.

Elsőként ejtsünk szót az alkotmányos vonatkozásokról. Az Alkotmánybíróság a 36/2000. (X. 27.) AB határozatában egyfelől elismerte, hogy az Eütv. szerinti sürgősségi és kötelező pszichiátriai gyógykezelés a szabadsághoz és biztonsághoz való jog hatálya alá tartozik, másfelől az EJEE-re történő hivatkozással elvi éllal rögzítette, hogy *„az ön- és közveszélyesség oka lehet a személyi szabadság korlátozásának, a kötelező pszichiátriai gyógykezelésnek”*, azzal, hogy eljárási garanciákkal fokozatosan biztosítani kell, hogy a *„szabadságkorlátozás ne lehessen önkényes, csak a szükséges mértékű legyen és csak a szükséges ideig tartson”* (ABH 2000, 241, 269).

A kötelező pszichiátriai gyógykezelésre vonatkozó szabályozás, illetőleg gyakorlat alkotmányossága pedig *„a korlátozás okai, a korlátozás módja (annak arányossága), továbbá a közbeiktatott eljárási garanciák együttes figyelembevételével ítéltető meg”* (ABH 2000, 241, 270). Az Alkotmánybíróság a 36/2000. (X. 27.) AB határozat idézett megállapításait az Alaptörvény hatálybalépését követően is változatlanul irányadónak tekintette, és figyelemmel az Alaptörvény negyedik módosítására (2013. március 25.), a 22/2012. (V. 11.) AB határozatban (Indokolás [40]) és a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban (Indokolás [27]–[34]) rögzített szempontokra, azokat meg is erősítette [3238/2022. (V. 18.) AB határozat].

Melyek ezek a kényszerítő jellegű intézkedések? Az Eütv. az alábbiakat teszi lehetővé:

- Sürgősségi intézeti gyógykezelés (Eütv. 199. §): Azonnali elhelyezés, ha a beteg közvetlen veszélyeztető magatartást tanúsít. Az Eütv. 199. § (1) bekezdése által megkívánt közvetlen veszélyeztetettség egy akut, időben és térben azonnali krízishelyzetet feltételez. Például a szerelmi tébolyos beteg késsel a kezében jelenik meg az áldozat munkahelyén, vagy explicit módon kijelenti, hogy ha a sértett nem lesz az övé, megöli magát és őt is. Ebben az esetben az elhárítás egyetlen módja az azonnali fizikai izoláció, orvosi beszállítás a rendőrség közreműködésével.
- Kötelező intézeti gyógykezelés (Eütv. 200. §): Polgári nemperes eljárásban elrendelt kezelés, ha a veszélyeztető magatartás fennáll, de a sürgősségi elhelyezés nem indokolt. Ezt a pszichiátriai gondozó szakorvosa mellett a büntetőeljárást követően az ügyész is kezdeményezheti. Az Eütv. 200. §

(1) bekezdése szerinti veszélyeztető magatartás időben elhúzódóbb, látens, de tartós kockázatot jelent. A veszély itt is valóságos és a beteg pszichés állapotából fakad, de hiányzik belőle az az azonnali robbanásveszély, amely a sürgősségi eljárást indokolná. Például az erotomániás beteg hónapokon át mindenhova követi a sértettet, zaklató levelek ezreivel árasztja el, és megbénítja a mindennapi életvitelét. Ez a magatartás a sértett pszichés egészségét súlyosan veszélyezteti, de mivel közvetlen fizikai támadástól nem kell tartani, nem orvosi beavatkozásnak, hanem a bíróság 15 napos határidejű kötelező gyógykezelési eljárásának van helye.

Ezeknek az intézkedéseknek az előnye, hogy az intézeti elhelyezés azonnali fizikai gátat szab a zaklatásnak. Az Eütv. 199. § (1) bekezdése alapján az észlelő orvos közvetlenül intézkedhet a beavatkozásról, amelyhez szükség esetén a rendőrség közreműködését is igénybe veheti.

A szerelmi téboly nem racionális döntés, hanem klinikai téveszme, így a börtönbüntetés nem tudja a lényegi bajt kezelni. Az intézeti kezelés előnye, hogy kötelező jelleggel von be független igazságügyi elmeorvos szakértőt, aki feltárja a háttérben meghúzódó elmebetegséget. Ez lehetőséget ad a célzott antipszichotikus gyógyszeres terápiára, amely az egyetlen módja a téveszmék intenzitásának csökkentésére.

Az eljárás alkalmas továbbá a betegségbeavatkozással nem rendelkező betegek megtörésére. Ha a beteg a bíróság idézésére nem jelenik meg, az Eütv. 200. § (5) bekezdése alapján elővezetése rendelhető el. Amennyiben pedig a kezelés hatálya alól megszökik, az Eütv. 201/B. § alapján az egészségügyi államigazgatási szerv rendőri körözést és előállítását rendel el, garantálva, hogy a beteg ne térhessen vissza önkényesen a sértett környezetébe.

Az Eütv. 200. § (2a) bekezdése komoly előnyt biztosít az áldozatvédelem számára: ha a zaklatás miatt indult büntetőeljárás végén a Btk. szerinti kényszergyógykezelés dogmatikai okokból nem lenne elrendelhető, például azért, mert az alapeseti zaklatás nem minősül személy elleni erőszakos bűncselekménynek, az ügyész kezdeményezheti a kötelező intézeti gyógykezelést.

A legnagyobb gyakorlati probléma, hogy az Eütv. 200. § (1) bekezdése a kötelező elhelyezést a veszélyeztető magatartás fennállásához köti (Balogh, 2019). Az erotomániás zaklatók jelentős része nem alkalmaz fizikai erőszakot; magatartásuk kimerül a szüntelen, kéretlen szerelmeslevelek küldésében, virágok vásárlásában vagy a távoli követésben. Bár ez a sértett magánszféráját és mindennapi életvitelét súlyosan rombolja, jogilag nehezen minősíthető az egészségügyi törvény szerinti – testi épséget vagy életet fenyegető – veszélyeztetésnek.

Az Eütv. 198. § (1) és 199. § (8) bekezdése szerint a bíróság köteles a gyógykezelés szükségességét harmincnaponként felülvizsgálni. Ha a beteg a zárt osztályon, az ellenőrzött gyógyszerelés hatására átmenetileg tünetmentessé válik, és nem tanúsít agressziót, az Eütv. 200. § (9) bekezdése alapján őt el kell bocsátani. Mivel az erotómánia krónikus kórkép, a kórház elhagyása után a betegek jó eséllyel abbahagyják a gyógyszerek szedését, és a téveszme fixálódásával a zaklatás azonnal újra kezdődik.

Az Eütv. 201/C. § rendkívül szigorú és részletes szabályokat állapít meg a szabadság alaptalan korlátozása miatti állami kártalanítási felelősségre és sérelemdíjra vonatkozóan. Ez a komoly pénzügyi és jogi fenyegetettség a gyakorlatban fokozott óvatosságra inti az eljáró orvosokat és bírakat. Emiatt hajlamosak elutasítani a kötelező elhelyezést mindaddig, amíg a zaklatás nem eszkalálódik bizonyíthatóan súlyos, fizikai bűncselekménnyé.

Összefoglaló megállapítások

A szerelmi téboly ellen tehát nincs hatékony védekezési lehetőség?

Kétségtelen, hogy a jelenlegi magyar jogrendszerben a szerelmi tébolyban szenvedő zaklatókkal szemben a hatóságok eszközei álláspontom szerint hiányosak. Megkíséreltem rámutatni néhány olyan problémára, amely megakadályozza ezen sajátos jellemzőkkel rendelkező zaklatás által okozott sérelem elleni védelmet.

A szerelmi tébolyos zaklatóra a családon belüli erőszak miatti távoltartás (Hktv.) a konkrét esetet alapul véve nem alkalmazható, mert definíciószerűen az áldozat és a zaklató között ilyen típusú cselekménynél nincs és általában nem is volt soha valós párkapcsolat. A Ptk. szerinti, a személyiségi jog megsértésétől történő eltiltás végrehajtási ereje csekély. Az egészségügyi törvény (Eütv.) szerinti kötelező intézeti gyógykezelés működőképes alternatíva lehet (amit az ügyész is kezdeményezhet), de a gyakorlatban a hatóságok a szigorú kártalanítási szabályok és a fizikai erőszak hiánya miatt ritkán élnek ezzel a lehetőséggel, és sajnos ennek a tragédia bekövetkezése a következménye.

A felvázolt problémák alapján az áldozatok hatékony védelme érdekében meg kellene teremteni egy olyan gyors, ideiglenes hatósági távoltartás lehetőségét, amely nem köti a szankciót családi vagy korábbi élettársi viszonyhoz. Ez kifejezetten az idegeneket, kollégákat, orvosokat vagy közéleti szereplőket zaklató erotomániások ellen nyújtana azonnali védelmet.

Az egészségügyi törvény (Eütv.) módosításával egyértelművé kellene tenni, hogy a meg nem szűnő, napi szintű, rendszerszintű zaklatás (például több ezer

hívás és üzenet) az áldozat mentális egészségét olyan súlyosan rombolja, ami önmagában is kimeríti a „veszélyeztető magatartás” fogalmát, így megalapozza a kötelező intézeti elhelyezést – fizikai támadás hiányában is.

Ha a zaklató korlátozottan beszámítható (vagyis büntethető), a büntetőeljárás távoltartás mellé rutinszerűen el kellene rendelni a Be. 283. § (1) bekezdése szerinti elektronikus nyomkövetőt. Mivel a szerelmi tébolyban szenvedők racionális szavakkal nem fékezhetőek meg, az azonnali hatósági riasztást kiváltó fizikai határok jelentenek igazi gátat.

Az erotomániások a zárt osztályról kikerülve szinte azonnal abbahagyják a gyógyszereszedést és újrakezdi a zaklatást, ezért jogilag kötelezővé kellene tenni a kórházi elbocsátás utáni rendszeres, ellenőrzött ambuláns pszichiátriai kezelést és gyógyszeres monitorozást.

Mindezek a lehetőségek megfontolást igényelnek, hogy ezt a sajátos, de akár súlyos bűncselekménybe is torkolló zaklatástípust jogilag hatékonyan kezelni tudjuk már a kezdeti, kevésbé veszélyes szakaszában.

Felhasznált irodalom

- Balogh M. (2019). A pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésével kapcsolatos bírósági eljárások kihívásai. *Fundamentum*, 23(3-4), 114. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7515313>
- Czine Á. (2018). Szerelmi téboly ellen nincs büntetőjogi védelem. In Karsai K., Homoki-Nagy M., Fantoly Zs., Juhász Zs., Szomora Zs., & Gál A. (Szerk.), *Ünnepi kötet Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára* (pp. 199-204). Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica. <http://acta.bibl.u-szeged.hu/53845/>
- Domokos A. (2024). A kapcsolati erőszak áldozatai. *Belügyi Szemle*, 72(1), 27–39. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2024.1.2>
- Oliveira, C., Alves, S., Ferreira, C., Agostinho, C., & Avelino, M. J. (2016). *Erotomania – A review of De Clérambault's syndrome*. European Psychiatry. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2016.01.1972>
- Sampogna, G., Zinno, F., Giallonardo, V., Luciano, M., Del Vecchio, V., & Fiorillo, A. (2020). The de Clérambault syndrome: more than just a delusional disorder? *International Review of Psychiatry*, 32(5-6), 385-390. <https://doi.org/10.1080/09540261.2020.1744536>
- Tóth A. N. (2014). A zaklató távoltartása. *Belügyi Szemle*, 62(12), 99–114. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2014.v62.i12.pp99-114>
- Vadász Á. (2021). „Hogyan tudnék élni nélküled” – avagy a párkapcsolatok megszűnése utáni zaklatás szankcionálásának aggályai. *Ügyészek Lapja*, 28(5), 17-25. <https://ugyeszeklapja.hu/?tag=vadasz-agnes>

A cikkben szereplő online hivatkozások

URL1: *A magyar nyelv értelmező szótára: Zaklat*. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/z-54F8A/zaklat-55088/>

URL2: *A zaklatás (bullying) pszichológiája*. <https://vira.hu/2024/05/22/a-zaklatas-bullying-pszichologiaja/>

URL3: *Zaklatás*. <https://u-szeged.hu/efop362-00007/minden-szocikk/zaklatas>

URL4: *Mik a négy követési kategória (követéstudatosság, személybiztonság)?* https://spy-shop.com/hu/blogs/hirek/mik-a-negy-kovetesi-kategoria-kovetestudatossag-szemelyibiztonsag?srltid=AfmBOoomxmFPVYZXE7Wev_IvNLZNAgdcy9YK-nuL7pbTd3ogBhd6oPw3

URL5: *Burrows v. City of So. Burlington, 525 F. Supp. 1342 (D. Vt. 1981)*. <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/525/1342/1692613/>

URL6: *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>

URL7: *Delusional disorder*. <https://www.msmanuals.com/professional/psychiatric-disorders/schizophrenia-and-related-disorders/delusional-disorder>

Alkotmánybírósági határozatok

8/1990. (IV. 23.) AB határozat, (ABH 1990, 42, 44.).

36/2000. (X. 27.) AB határozat, (ABH 2000, 241, 269).

36/2005. (X. 5.) AB határozat, (ABH 2005, 390, 400.).

22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40].

13/2013. (VI. 7.) AB határozat, Indokolás [27]–[34].

32/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [82]–[84].

17/2014. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [29].

3238/2022. (V. 18.) AB határozat, Indokolás [22].

Ajánlott hivatkozás

Czine Á. (2026). A szerelmi téboly nem ismer határokat. *Belügyi Szemle*, 74(S11), 25–38. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.S11.pp25-38>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Az adatokat kérésre rendelkezésre bocsátják.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg. A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Czine Ágnes, aki a czine.agnes@kre.hu e-mail címen érhető el.